

Vzpomínka na profesora Zdeňka Heluse

Uplynulo jen několik měsíců od chvíle, kdy jsem v úvodníku mimořádného čísla tohoto časopisu vzdávala hold profesorovi Zdeňku Helusovi, který na podzim roku 2015 oslavil v plné svěžesti osmdesáté narozeniny. Mimořádné číslo *Pedagogiky* (1/2016) mělo být mj. dodatečným narozeninovým dárkem nejen pro jubilanta a připomínkou slavnostní konference, kterou na jeho počest uspořádala Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy. Svůj tehdejší text jsem zakončila optimistickým konstatováním, že se bohaté dílo profesora Heluse ještě zdaleka neuzavírá, že dynamicky pokračuje... Bohužel, v době, kdy ono číslo časopisu spatřilo světlo světa, už Zdeněk Helus bojoval s následky závažného onemocnění, jež ho postihlo v únoru, a tento řadu měsíců trvající zápas koncem října 2016 prohrál. První listopadový pátek jsme se v kostele Panny Marie Královny míru v pražské Lhotce naposledy rozloučili s mužem, který pozitivně ovlivnil nejen naši pedagogiku a psychologii, ale též profesní a osobní životy mnohých z nás. Třebaže jeho onemocnění bylo dlouhodobé a závažné, do posledního dne jsme neztráceli naději na obrát k lepšímu. Tu naději nám dodával sám Zdeněk, který i přes velká zdravotní omezení projevoval zájem a optimismus. Zdeněk Helus zkrátka byl a zůstal optimistou nejen pedagogickým, ale i životním.

Dovolím si na tomto místě stručně zrekapitulovat profesní dráhu profesora Heluse s tím, že podrobnější informace a především četné postřehy a vyznání Zdeňkových kolegů a přátel nalezne čtenář ve zmíněném monotematickém čísle *Pedagogiky*. Zdeněk Helus se narodil v roce 1935 v Chotíně na Plzeňsku, do Prahy přišel v roce 1953, kdy byl zapsán na Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy. Na této fakultě promoval v roce 1958 v oborech filozofie a psychologie. Prvním jeho profesním působištěm byl diagnostický dětský domov, ale již v roce 1961 zamířil do Pedagogického ústavu J. A. Komenského při Československé akademii věd. Zde se věnoval především vlivu sociálních činitelů na utváření osobnosti dítěte a byl zde také zařazen do vědecké aspirantury. V roce 1967 přešel Zdeněk Helus do nově zřízeného Psychologického ústavu Československé akademie věd, kde se zaměřil především na výzkum socializace dítěte a formování časových perspektiv osobnosti. Zpět do Pedagogického ústavu J. A. Komenského se Zdeněk Helus vrátil v roce 1972, aby zde vedl oddělení pedagogické psychologie. Orientace na pedagogickou psychologii a psychologii učení jej také koncem sedmdesátých let přivedla ke spolupráci s Pedagogickou fakultou Univerzity Karlovy, na níž natrvalo zakotvil v roce 1990. V téže roce byl jmenován profe-

sorem pedagogické psychologie. Úzce spolupracoval s tehdejšími děkanem, profesorem Jiřím Kotáskem, a stal se součástí jeho týmu jako proděkan pro vědeckou činnost. Ve vedení Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy působil profesor Helus s krátkou přestávkou v letech 2000–2003 až do roku 2016, přičemž v letech 1995–2000 zastával funkci děkana.

Pro pražskou pedagogickou fakultu bylo působení profesora Heluse šťastným obdobím, a to nejen z hlediska rozvoje pedagogické psychologie a osobnostně orientovaného přístupu k dítěti, ale také vzhledem ke koncepci učitelské přípravy. Již na počátku devadesátých let se Zdeněk Helus angažoval v Asociaci děkanů pedagogických fakult České republiky a brzy se stal respektovanou autoritou v oblasti vzdělávací politiky. I jeho zásluhou dopadly na úrodnou půdu požadavky obsažené v Memorandu děkanů pedagogických fakult, které mj. trvaly na zachování magisterské úrovně vzdělání učitelů základních škol. Profesor Helus navázal plodnou spolupráci s celou řadou výzkumných a vzdělávacích institucí nejen doma, ale i v zahraničí. Všude byl vítaným přednášejícím, debatérem, rádcem. Za svou práci

a za své zásluhy obdržel řadu ocenění a vyznamenání, mj. čestný doktorát Západočeské univerzity v Plzni, medaili ministra školství, mládeže a tělovýchovy, medaili J. A. Komenského od Národního pedagogického muzea J. A. Komenského nebo medaili Josefa Hlávky. Oslav sedmdesátého výročí založení Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy se Zdeněk Helus již bohužel nedočkal; na slavnostním shromáždění v pražském Karolinu byly předávány fakultní medaile osobnostem, které se významně zasloužily o rozvoj fakulty – profesorovi Helusovi byla tato medaile udělena in memoriam.

Zdeněk Helus byl nejen vynikajícím odborníkem a vědcem, ale i milým a inspirujícím kolegou. Když se mi před nedávnem dostalo té cti přispět svým textem do publikace *Lidé Univerzity Karlovy*, stála jsem před otázkou, co pro mě osobně znamená naše alma mater a co pro mě znamená můj obor. Obojí stojí na lidech, a já jsem svůj text proto pojala jako vyznání čtyřem Zdeňkům, kteří mě na mé cestě provázeli. Jedním z nich byl Zdeněk Helus a já mu za to z celého srdce děkuji.

Radka Wildová